

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Če vasa četrt in veča s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1-50 K. Naročniki na Dolenje 4 K, na druge kraje po potrebi. — List za čisto do odpre — Vse naročniki morajo dobiti list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vit. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Naročniki se ne vsejajo. — Upravišče: Razpisna komisija št. 1, 1919. — Naročniki, izsesti in vložniki. — Za vsakega se plačuje od enostopne pretvorbe za enkrat 24 vit., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 10 vit. Za vsakega se plačuje od enostopne pretvorbe za enkrat 24 vit., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 10 vit. — Naročniki se vsejajo do istega dne. — Naročniki vložniki se plačujejo po listu.

Pisma našim rojakom!

(Piše poslanec prof. Ivan Vesenjak.)

Vedno bolj čutim, da poslanci in drugi voditelji naše Slovenske Kmečke Zveze kljub najboljši volji ne morejo vsem našim rojakom osebno raztolmačiti vseh raznih važnih gospodarskih in političnih vprašanj. Naj torej v „Slov. Gospodarju“ kot starem prijatelju in zaščitniku krščanskega kmečkega ljudstva napišem nekaj razprav o dnevnih vprašanjih, posebej se o organizaciji, o draginji, o vojnih posojilih, o davku, o valutni in drugih naših javnih zadevah, ki potrebujejo pojasnila.

Na kaj opozarjam najprej?

Prvo dejstvo, na katero v uvodu opozarjam čitatelje, je to, da poslanci ne moremo priti v vsako našo občino, da bi se lahko na shodih osebno dogovorili z ljudmi. Zaradi velikega števila občin in zaradi našega dela je to popolnoma nemogoče. Sicer pa na takih shodih tudi ni mogoče tako dolgo in tako temeljito o raznih stvareh razpravljati, kakor bi bilo to za dobro razumevanje brezpogojno potrebno.

Druga točka zadeva tebe, spoštovani čitatelj! Ako hočeš katero stvar bolje razumeti, se moraš v njo dobro poglobiti. Zato beri naše časopise in tudi te vrstice s potrpljenjem in pazljivo! Ako nimaš slučajno volje ali pa časa, ko ti pride v roke „Slov. Gospodar“ — posebno sedaj v jeseni je za čitanje na kmetih le prav malo časa — potem pa shrani list za drugič in beri, ko boš imel čas in voljo!

Čitanje samo pa ne pomaga nič, ali pa le prav malo. Dejanje mora biti povsod, zato prečitano tudi dobro premisli, potem pa po svojem dobrem prepričanju, po svoji prevdarnosti povsod nastopaj in delaj! Presojaj druge ljudi po dejanju, pa tudi — samega sebe!

LISTEK.

Januš Golec.

Posvečuj praznik!

Včasna kmetija je ležala nekaj streljajev od vasi v prijazno vabeči kotanji. Lepo zidana, mogočna hiša je že pravila na prvi pogled od daleč, da v njej ne straši pomanjkanje, ampak da jo ponosno dviga na kvišku imovita roka umnega gospodarja.

Posastnik Včasna je bil mož se baš v dobesednem pomenu. Sosedje in sploh vsi občani so ga čislali kot človeka, ki se ga lahko naprosi za pameten nasvet, kakor tudi za kaj okroglega za posodo. V zastopu modrih nasvetov je opravljal častno službo občinskega svetovalca, bil je prvi za županom po glavi in žepu.

Nekoliko pa moramo vendar zavreti kolo hvale, če obrnemo očeta Včasna na bogoslužno plat. No, saj vero je imel trdno, tudi kristjana obvezne dolžnosti je pohvalno izvrševal, le pri tretji božji zapovedi je bil gotovo začrtan kak pomišljaj v Včasnovi knjigi življenja. Pri vsej bistrini in solnčnem svitu v glavi ni dobro ločil hlapčevskih in bogoljubnih del. Sosedje so si pošepetavali, da spravijo pri Včasnovih več sena in otave po nedeljah in praznikih kot ob delavnih dneh. Oče Včasna je gazil precej globoko po mlakuži greha, s katerim je ostraotana prav na debelo cela štajersko-hrvaška meja, namreč: oskrunjenjem Gospodovega dne.

V navadnih letinah so izhajali Včasnovi s krmo, ki so jo nudili domači travniki. Tako pred nekaj leti se pa je zgubilo med dobra leta jedno prav suho in travnik, ki je požgalo in opalilo vse suši izpostavljene travnike. Včasna je kar na oko presodil, da boče letošnje zimo tužilo marsikatero živinče praznega želodca po hlevu. Da bi zaplankal domači hlev gladovanju, je stopil na Hrvaško in nakupil obilno otavne košnje.

I. Napačno ravnanje naših ljudi.

Pretežni del naših kmečkih ljudi bi lahko uvrstil v dva oddelka. V prvega bi dejal one, ki sploh le samo delajo in trpijo, pa imajo za vse, kar pride nad nje in naj bo to dež ali solnce, sreča ali nesreča, zima ali vročina, za vse to imajo le eno besedo: „Eh, bo že nekako, bom se jaz v to mešal in kaj bom se za to brigal.“

Druga vrsta je že bolj nezadovoljna, ti se jezi jo doma za pečjo, ali včasih tudi v krčmi nad poslancem, nad državo, nad davkarjo, nad šolo, sploh nad vsem, kar jim ni po volji. Le prav malo jih je, ki si stavijo vprašanje: Zakaj je tako, ali ni mogoče, urediti tega in onega drugače in sicer tako, kakor bi bilo bolj prav in dobro? Navadno najmanjše pa je število onih, ki si stavijo najvažnejše vprašanje: Ali sem storil jaz v obrambo svojih pravic in svoje lastne koristi vse, kar je primerno in potrebno?!

Dragi moj! Iz življenjske izkušnje sem zapisal zadnje vrste, da je namreč najmanjše število onih, ki uporabijo vsa dovoljena sredstva v obrambo svojih koristi. Vzamimo praktičen slučaj! Na stotine, na tisoče je število tistih, ki se niso brigali za znane liste, ki jim jih je poslala davkarja za napoved dohodkov in stroškov o osebni dohodnini. Na stotine je tistih, ki so napravili napoved napačno. Največ pa je tistih, ki so zamudili rok za pritožbo ako se jim je davek odmeril krivično. Govoril bom o osebni dohodnini v posebnem pismu, tukaj navajam to le za vzgled in za dokaz svoji trditvi.

Potrebno je torej predvsem, da se sami pravočasno pobrigamo, da vprašamo druge, ako ne razumemo sami. Poslužiti se moramo v vsakem slučaju vseh sredstev in potov, ki nam jih nudi ta ali ona po-

stava, da se obranimo skode in da zavarujemo svoje koristi in svoje pravice.

Ako vidimo, da so naša prizadevanja brezuspešna, potem pa je naša dolžnost, da javimo to našim poslancem. Naša dolžnost je tudi naznaniti poslancem, ako trpi krivico naš sosed, naš znanec, ki si ne zna pomagati. Grajati in zabavljati imam pravico šele tedaj, ako nisem sam sebe in svojih koristi zanemarjal, ako naš zastopnik po obvestilu ni storil svoje dolžnosti...

Znani so mi slučaj, da so se ljudje pritoževali na shodih, pa smo jih prosili, jim dali naslove in navodila, da nam vse na podlagi resničnih uradnih pisem pojasnijo in poročajo, pa ni bilo ne glasu in ne pisma od nikoder. Kako naj se potem takšnim ljudem pomaga?

Kako naj zve oblast, kako tvoj zastopnik-poslanec za tvoje nezgode, neprilike, nesreče in krivice, ki so ti bile prizadane, ako jih nosiš ti sam težko na svojih ramenih in jih zaklepaš v svoje srce? Govori, piši, prijatelj moj dragi, in marsikaj se bo popravilo, marsikaj izpremenilo! Kadar pa to ne bilo mogoče, boš dobil vsaj dobro pojasnilo, zakaj to in ono ne gre. Glavna napaka je torej sploh molčati, ali pa samo go-drunjati za pečjo in v krčmi.

Nekaj o prihodnji usodi „Samostojne“.

Dovolj znana je naši kmečki javnosti ona prežalostna doba naših slovenskih prednikov, ki je napisana in zabeležena v zgodovini s krvavimi črkami naslova: Kmečki upor! Samooblastni grajšček je bil neomejeni gospod imetja, življenja in kmečke usode sploh. Vklepal je tlačnega, nesamostojnega kmeta v verige prisiljeno plačane robove, ga izsesaval z desetino, mu oblačil prisilni jopič vojaštva in ga prepustil za časa turških roparskih navalov samobrani, a sam pa se zapiral v svoja nedostopna, orlovska gne-

firu po ravni cesti med pokanjem bičev in ukanjem, na veliko jezo srditega plebanuša.

Pripeljali smo do neznatnega obrežka, vozili navkreber, korakoma, na vrhu pa z verigo zavrli vozove. Zavrtja koleasa so hrapavo drsala po kameniti cesti, fantje so juckali in gospodar je ošvignil konje z bičem in pognal v dir z glasnim: hi, tju—ho!

Zivali ste zacepetali s kopiti, potegnili bolj na naglo in zavorna veriga je počila. Voz je pritisnil konjem pod pete in ti so zdrvili, ne meneč se za nategnjene vajeti, v divjih skokih navzdol.

Včasna je preplašen in trenutno zmeden nategnil preveč levo vojkjo in voz je z vso silo zadel v občestni steber. Sunek je bil tako močen, da je dvignilo gospodarja z visokega sedeža in zloputnil je v mogočnem kolobarju preko ceste na sredino štajersko-hrvaškega mejnika, v — Sotlo! Pogreznil se je prav na dno, pozabil v strahu zapreti usta in pil obmejno smrt v dolgih, prisiljenih požirkih.

Koščna žena je že brusila smrtno koso in očetu Včasni se je vzbudila vest. Kot beli dan mu je bilo jasno, da ga je zadelo prokletstvo plebanoševo in božja kazen. Vrtajoči črv vesti ga je vgriznil tako občutno, da je v strahu pred večno kaznijo zamahnil z obema rokama in se pognal na površje.

Pa le toliko se je obdržal nad vodo, da se je na kratko zdahnul in zopet ga je nekaj potegnilo na dno in se je zagrnila nad njim vodna plast. Bil je prepričan, da je izgubljen za častno življenje; prosil je v duhu Boga milosti za večnost. Vode že ni več požiral, usta so mu ostala kar samo na stečaj odprta in lotevala se ga je nekaka lahka omotica. Zvonilo mu je v ušesih, kot bi ga vabilo in klicalo neznanje kam.

Zatopljenega v to vabeče zvonjenje ga je pograbila rešilna roka za lase. Domači hlapec ga je privlekel na suho. Obrnili so ga z glavo navzdol in tekle je voda iz njega liki iz drobnjaka, če mu odmakneš čep.

Na Hrvaškem je v velikih časteh sv. Rok, saj je tudi deželni varuh. Hrvatje pa je senčila tudi krona ogrskega sv. Stefana, čegar godovni dan sta praznovala Hrvat in Madžar.

Očetu Včasnu je bil ljub in čisljan svetnik svetli Rok, ker mu je bil večkrat na uslugo v telesnih nadlegah; za Ogra, sv. Stefana, pa se ni zmenil prav nič.

Ravno na njegov godovni dan je spravljaj otavo s Hrvaškega. Sv. Stefanu udano hrvaško ljudstvo je hitelo pokloniti se kraljevemu svetov v hram božji, Stajerci so pa trosili in obračali otavo po ta dan lepo praznujoči hrvaški zemlji. Seve, marsikateri tankovestni Hrvat se je spodtaknil ob tej skrumbi praznika, posebno, ker štajerski bratje še med glavno sv. mašo niso prenehali z delom.

Zvedel je o tem kršenju Bogu posvečenega dne hrvaški plebanoš, mož, za božjo čast vnetega in gorečega srca. Kolj po odpeti sv. maši se je osebno zagnal v bogoskrunsko sosedo, jim pošteno z besedo ožehtal vest in jih slednjé imenoval: gadine in proklete kukavice! Stajerske gadine so se pa tudi branile, opikale plebanuša z jezikom in mu kukale v uho, da je: Pop jezitni!

Bratski prepri so zaključile strele in prokletstvo, ki ga je zval plebanuš nad zakrknjene sosede. A njegova goreča pridiga ni obrnila prav nobenega sada, ker je bila proti večeru že vsa otava naložena na vozovih. Pred nočjo so se sušilci podkrepili s pižom in mesom, pripravili konje in peljali daleč tik Sotle na most.

Oče Včasna je sam zlezal na prvi voz, vzela roko vajeti in pognal konje. Njegov vzgled so posneli drugi vozniki in oddrčali eden za drugim v lahkem